

Centrum Informacji o Ofiarach II Wojny Światowej

<https://ofiary.ipn.gov.pl/ofi/z-archiwum-ipn/kartoteki-i-akta-gestap/15851,Kartoteka-wiezniow-w-pudelkach-po-zapalkach.html>
25.04.2024, 06:02

KARTOTEKA WIĘŹNIÓW W PUDEŁKACH PO ZAPAŁKACH

Dr. Rogowski
Zygmunt
Smoleńsk 10. p.
Rogowska Wanda

Dr. Rogowski
Zygmunt
Smoleńsk 10. p.
Rogowska Wanda

Kačer Józef
Detanałamt 8
Holochau
Posl Smirshite,
Prozhl. Bólmen

Cacer
17hojz 14
Lajianiki 216
Cacer Augustyn

Kačer Józef
Detanałamt 8
Holochau
Posl Smirshite,
Prozhl. Bólmen

Cacer
17hojz 14
Lajianiki 216
Cacer Augustyn

Kabeł Międzyok
Szubuszon 16
10. Międzyok
Kotyń Jan 1942

Kabeł Międzyok
Szubuszon 16
10. Międzyok
Kotyń Jan 1942

Po przejęciu więzienia Montelupich w Krakowie przez gestapo akcje pomocy więźniom prowadził początkowo Polski Czerwony Krzyż, a następnie od 1941 r. kontynuował ją „Patronat”, będący Sekcją Opiekuńczą nad Więźniami i ich Rodzinami działającą w ramach Rady Głównej Opiekuńczej. Oficjalna nazwa „Patronatu” brzmiała „Arbeitsgebiet Fürsorge für Häftlinge und derer Familien”. Ich siedziba mieściła się przy ul. Karmelickiej 41, a następnie przy ul. Kanonicznej 18 w Krakowie. Sekcja zajmował się, prócz dostarczaniem paczek i żywności do więzienia, również dowożeniem słomy, zmienianiem starych sienników na nowe, dostarczaniem kocy oraz praniem i naprawianiem odzieży aresztowanych.

Dużym poświęceniem i zaangażowaniem w udzielaniu pomocy więźniom wykazał się prezes „Patronatu” Zygmunt Klemensiewicz, Maria Zazulowa, znana wśród personelu niemieckiego jako „Czarna Pani” z uwagi na jej strój oraz Irena Kuśnierzewska-„Lila”, kierowniczka administracyjna. Do więzienia Montelupich paczki i żywność przekazywano 2 lub 3 razy w tygodniu. Wśród pracowników zrodził się pomysł stworzenia kartoteki, która posłużyłaby do ewidencji osób aresztowanych i działań konspiracyjnych oraz udzielania informacji dla rodzin uwięzionych. Kartoteka została założona w 1941 r. przez Czesławę Jakubiec, a od 1942 r. do końca okupacji prowadziła ją Jadwiga Zając. Sporządzona była w dwóch egzemplarzach na skrawkach pergaminu o niewielkich wymiarach ok. 1,5 cm x 3,5 cm. Jedna kopia była przekazywana władzom Armii Krajowej, a druga przechowywana w pudełkach po zapałkach. Podstawą do tworzenia kartoteki stanowiły przede wszystkim wiadomości od rodzin aresztowanych, a także dane z karty zapotrzebowania (Bedarfsanmeldung) według których „Patronat” dostarczał paczki do więzienia. Na miniaturowych kartkach zamieszczano imię i nazwisko więźnia, adresy rodzin lub bliskich, których należało zawiadomić o aresztowaniu oraz datę otrzymania przez „Patronat” karty zapotrzebowania na pomoc.

Polski Czerwony Krzyż, 23 marca 1948 r. , przekazał kartotekę do Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Krakowie. W 27 pudełkach po zapałkach, oznaczonych cyframi rzymskimi od I-XXVII, znalazło się 9 426 kart, dających informacje o 8 997 osobach. Po wojnie kartoteka posłużyła jako dowód zbrodni w procesie sekretarza stanu w rządzie Generalnego Gubernatorstwa i zastępcy Hansa Franka-Josefa Bühlera. Wyrok na zbrodniarzu wykonano 22 sierpnia 1948 r. w więzieniu Montelupich w Krakowie.